

Robertson Davies i 'El quinto en discordia'

Carlos Zanón

El canadenc Robertson Davies (1913-1995) va escriure narrativa, teatre i articles periodístics. SP

Gran menja de vida

L'antropofàgia llibresca, amb els anys, té seqüeles. Males digestions. Atròfia d'olfacte i gust. Malsons, confusions i una sensació de fàstic bastant molesta. Un llegeix perquè un bon dia es va enamorar. Es va posar un llibre a la boca i va disparar a boca de canó. Tots tenim aquell primer amor. Llibres com destrals, que deia el corredor d'assegurances. Capaçs de trencar el gel al nostre voltant. Novel·les, en definitiva, com *El quinto en discordia*, de Robertson Davies, que acaba de publicar Libros del Asteroide.

Per als lectors que només llegeixen la primera part de les crítiques, aniré al gra. Aneu a la vostra llibreria favorita i agafeu aquesta novel·la, aconseguiu-la.

Pagar o no pagar, és el vostre problema. Regaleu-la, gaudiu-ne, torneu a creure en la literatura. Encara –després de tantes afartades– és possible assaborir una menja deliciosa. Per a la resta de lectors, anirem més enllà.

Al darrere de la bíblica barba de Robertson Davies (1913-1995) s'amagava una gran obra literària, de la qual Destino havia publicat *Un hombre astuto* i *Asestino y ánimas en pena*. Probablement és un dels millors escriptors canadencs, més reeixits i més respectats. Teatre, periodisme i narrativa. I, en el seu cas, una beneïda mania d'organitzar la seva novel·listica en trilogies. *El quinto en discordia* comença l'anomenada *Trilogía de Deptford*. I com ja he dit, som davant de caça major. No és casual que

En el caos

novel·lesc no hi ha

error però tampoc

desordre. La vida

té un sentit

John Irving li reconegui tots els mèrits. Fa bé, sense Davies no existiria Irving. O sigui que afartament de vida. D'inoblidables personatges secundaris. De trames i subtrames marcades en la línia de les mà del destí. De personatges excèntrics i breus instants que canvien l'univers.

Al llarg del trajecte d'una pèdrada, Davies organitza un retaulle de personatges i de situacions

que esdevenen vida. Alguna cosa que va més enllà de les paraules. Quan la literatura amplia els colors de la vida. Des del llançament d'aquell floquet de neu que llança el nen ric i amic del protagonista, Dumstan Ramsay. Aquella mala jugada de l'atzar que fa que la senyora Dempster esdevingui la santa boja. Que sigui mare d'un nen fràgil que serà el millor mag de tots els temps. I a més jesuïtes fascinants, el diable vestit d'home i dona alhora. La Primera Guerra Mundial, com sobreviure al crac del 29 i dones que curen, condemnen i no es deixen oblidar... En el caos novel·lesc no hi ha error però tampoc desordre. La vida té un sentit. I val la pena. Encara que només sigui perquè de tant en tant algú et serveixi un llibre com *El quinto en discordia*.

Circuits independents

Marta Salicrú

Cultura en minúscula

Quan l'il·lustrador Juanjo Sáez exercia de cronista oficial de l'escena de la Barcelona *del pal* a través de les tires que publicava a les revistes de tendències, en una d'aquestes tires citava les seves professions gratuïtes preferides, que eren dissenyador, il·lustrador, fotògraf i disc-jòquei. Professions no remunerades al voltant de les quals girava aquella escena i a les quals tot aquell que fos *del pal* o que s'hi considerava –perquè sempre hi hauria algú més *del pal* que considerés el contrari– hi aspirava amb totes les seves forces.

Què volia dir ser *del pal*? Qui ho era comprava música *alternativa* –alternativa, se suposa, a la que escoltava la majoria–, també dita *independent* –editada per segells, ha ha, independents–; bevia en uns llocs, ballava en uns altres i llegia revistes gratuïtes –escrites per col·laboradors gratuïts– que dictaven de quina manera s'havia de fer tot això. Ara tot continua igual, però ja no s'és *del pal*, sinó *modern*. Els DJ es treuen un sobresou punxant als clubs, abans *alternatius*, ara grans empreses. I els il·lustradors guanyen premis, llancen línies de moda, o publiquen llibres en grans grups editorials, com Juanjo Sáez, que va publicar ara fa uns mesos i amb molt d'èxit el seu segon llibre, *El Arte* (Mondadori), en què abandona la crònica de l'escena per dibuixar la seva història de l'art, on canvia la cultura que ara en diuen *urbana* per la cultura. La primera, la cultura en minúscula, és la que es fabrica als circuits independents.

Il·lustració de Juanjo Sáez. SP

Llibres recuperats

Oriol Izquierdo

Allà d'on ningú no ha tornat

No passa cada dia que ens morim. I, quan algú mor, encara passa menys que torni, com qui ha sortit d'excursió, i n'expliqui la història. Amb tot, l'evidència de la mort i els misteris que l'envolten no podien sinó estimular la curiositat de l'home, que des de temps antics hi va respondre assajant viatges a l'altre món, o assajant-ne si més no el relat. Arseni Pacheco, responsable del volum que comentem, en fa un resum documentat que parteix del món jueu i de l'antiga Grècia, travessa, pel bell mig del cristianisme i de l'Islam, l'Edat Mitjana i es plan-

ta, com qui no ho vol, fins a l'inici del segle XVII. El que s'ha dit fins ara segur que ha recordat al lector mínimament il·lustrat el pas del Dant per l'infern, el purgatori i el paradís. Però d'altres, abans i després que ell, van presumir del seu pas per aquells paratges, i alguns no en parlaven precisament en clau simbòlica.

Pot ser el cas dels autors que signen aquests *Viatges a l'altre món*, *Dos relats des segles XIV i XVII* que segons l'editor eren publicats per primera vegada en aquest volum 69 de la col·lecció *Antologia catalana* d'Edicions 62. El més recent du per títol *Cas raro d'un*

home anomenat Pere Portes, de la vila de Tordera, que vivint entrà i eixí de l'Infern, i sembla que va ser escrit l'any 1611, seguint molt de prop les rondalles i llegendes populars. L'altre recull el *Viatge del vescomte Ramon de Perellós i de Roda, fet al purgatori nomenat de Sant Patrici*. El vescomte de Perellós, col·lega de Bernat Metge i processat amb ell després de la mort de Joan I el 1396, explica com emprèn el camí del purgatori, on trobarà l'ànima del seu senyor, que l'exculparà dels càrrecs. Perellós va fer físicament aquest viatge: el 8 de setembre del 1397, un cop obtingut el permís del papa

El vescomte Ramon de Perellós va fer, físicament, un viatge al purgatori

Benet XIII, va sortir d'Avinyó cap a Irlanda, a Lough Derg, on hi havia una cèlebre entrada al purgatori.

Recordo que, fa pocs anys, un poeta i editor ara dedicat a altres afers, havia començat a reconstruir aquella història en una novel·la que malauradament sembla condemnada, ella sí, a l'infern del silenci. Mentrestant, el viatge de Ramon de Perellós ha estat reeditat i encara es deu poder trobar sense haver de posar espelmes a cap sant.

Viatges a l'altre món

Diversos autors

Edicions 62. Barcelona, 1973